

POSTANOWIENIE

Dnia 22 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Sadowski

SSN Grzegorz Żmij

w sprawie ze skargi M. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn.
akt III AUa 915/22,

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 22 czerwca 2023 r.:

1. oddala skargę;

**2. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w
Warszawie na rzecz M. S. kwotę 100 (sto) zł tytułem nienależnej
opłaty od skargi.**

UZASADNIENIE

Dnia 31 marca 2023 r. (data prezentaty Sądu Apelacyjnego w Warszawie) M. S. będący adwokatem (dalej: „skarżący”), za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w Warszawie wniósł do Sądu Najwyższego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie III AUa 915/22, toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie. Pismem z 17 kwietnia 2023 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego) Sąd Apelacyjny w Warszawie przedstawił ww. skargę Sądowi Najwyższemu. W przedmiotowej skardze skarżący wniósł o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie odwoławczej skarżącego z udziałem ZUS [...] Oddział w Warszawie prowadzonego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie;
2. wydanie Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie zalecenia rozpoznania sprawy;
3. przyznanie skarżącemu od Skarbu Państwa kwoty 20 000 zł;
4. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że 22 marca 2022 r. skarżący złożył apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 31 stycznia 2022 r., XXI U 1558/20. Po upływie roku Sąd Apelacyjny w Warszawie nie podjął żadnej czynności procesowej w sprawie. Skarżący podkreślił, że „ma 88 lat i jest inwalidą wojskowym II grupy o dużym stopniu niepełnosprawności. Tym samym wobec rażącej bezczynności Sądu Apelacyjnego w Warszawie, skarżący może nie doczekać za życia zakończenia żywotnej dla niego sprawy” (k. 4).

W odpowiedzi na skargę, pismem z 4 maja 2023 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego), Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie zgłosił swój udział w sprawie oraz wniósł o odrzucenie skargi, ewentualnie o jej oddalenie.

Prezes Sądu Apelacyjnego przedstawił sekwencję zdarzeń w sprawie na etapie postępowania przed Sądem Okręgowym w Warszawie, a także potwierdził wpływ apelacji skarżącego 22 marca 2022 r., przy czym z akt sprawy jednoznacznie wynika, że Sąd Okręgowy w Warszawie nadał apelację 29 marca 2022 r., ta zaś wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 1 kwietnia 2022 r. (k. 45). Jednocześnie wskazał, że zarządzeniem z 1 kwietnia 2022 r. sprawa została wpisana do repertorium, gdzie otrzymała sygn. III AUa 915/22 oraz skierowana do losowania sędziego referenta. Odpowiedź organu rentowego wpłynęła do Sądu Apelacyjnego 28 kwietnia 2022 r., zaś 29 kwietnia 2022 r. zarządzono doręczenie jej odpisu skarżącemu. Wyrokiem 7 kwietnia 2023 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację skarżącego.

Prezes Sądu Apelacyjnego w pierwszej kolejności podniósł, że sprawa M. S. została prawomocnie zakończona, zaś skarga na przewlekłość postępowania nie

może być skutecznie złożona poza tokiem postępowania. Niezależnie od powyższego Prezes Sądu Apelacyjnego wskazał, że w postępowaniu przed Sądem II instancji nie doszło do przewlekłości postępowania. W przedmiotowej sprawie nie wystąpiły odstępstwa od czasu zwyczajowo koniecznego do wykonania czynności niezbędnych do rozpoznania sprawy skarżącego. Czynności związane z prowadzeniem sprawy były wykonane niezwłocznie oraz w normalnym toku czynności. Ponadto postępowanie w sprawie nie było prowadzone w sposób rozwlekły, zaś orzeczenie kończące zostało wydane w niecały rok od przesłania przez Sąd odpowiedzi na apelację skarżącemu.

Pismem z 22 maja 2023 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego) skarżący zakwestionował wskazane przez Prezesa Sądu Apelacyjnego okoliczności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przed przystąpieniem do merytorycznego rozpatrzenia skargi odnieść się należy do wniosku Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie o jej odrzucenie. W opinii Prezesa Sądu Apelacyjnego „sprawa M. S. została prawomocnie zakończona. Skarga na przewlekłość postępowania nie może być skutecznie złożona «poza tokiem» postępowania, czyli już po wydaniu prawomocnego orzeczenia kończącego sprawę. Skarga wniesiona z naruszeniem tego warunku jest niedopuszczalna i podlega odrzuceniu” (k. 14).

O ile Sąd Najwyższy w pełni podziela stanowisko Prezesa Sądu co do niedopuszczalności wniesienia skargi na przewlekłość postępowania po jego zakończeniu, o tyle nie dostrzega związku tego rozumowania z przedmiotową sprawą. Jak podkreślił Prezes Sądu Apelacyjnego, Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację skarżącego wyrokiem z 7 kwietnia 2023 r., zaś skarga na przewlekłość postępowania wpłynęła do tego Sądu 31 marca 2023 r., czyli w dniu, w którym postępowanie niewątpliwie było w toku. Zgodnie zaś z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego warunkiem rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania, stosownie do art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez

prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 75, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), jest jej wniesienie w toku postępowania. Konsekwentnie wydanie orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, w której wniesiona została skarga na przewlekłość postępowania sądowego, nie powoduje zbędności (bezpprzedmiotowości) rozstrzygnięcia o zasadności skargi (z wielu zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 5 maja 2021 r., I NSP 29/21; 23 lipca 2014 r., WSP 8/14; 25 stycznia 2008 r., III SPP 50/07). Jak podkreślił Sąd Najwyższy w przywołanym postanowieniu z 25 stycznia 2008 r., wydanie orzeczenia w sprawie, której czas postępowania był podstawą skargi o stwierdzenie przewlekłości, nie likwiduje trwającej poprzednio nieuzasadnionej zwłoki i w związku z tym nie powoduje zbędności orzeczenia w przedmiocie skargi. Zbędne naturalnie staje się zlecenie sądowi podjęcia odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, o których mowa w art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, aktualny pozostaje, jednakże wniosek strony o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość postępowania, jak i żądanie przyznania sumy pieniężnej, o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wprost granic temporalnych w ramach, których powinno dojść do rozpoznania sprawy, a tym samym nie wskazuje bezpośrednio czasu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych. W świetle art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość ocenie w szczególności podlega terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny należy:

1. uwzględnić łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi,

2. charakter sprawy,
3. stopień faktycznej i prawnej złożoności sprawy,
4. znaczenie rozstrzygnięcia dla skarżącego,
5. zachowanie się stron, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W judykaturze powszechny jest pogląd, że naruszeniem prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest wielomiesięczna bezczynność sądu polegająca na niewyznaczeniu rozprawy. Za okres uzasadniający stwierdzenie przewlekłości postępowania uznawana przy tym jest bezczynność sądu drugiej instancji polegająca na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, trwająca co najmniej 12 miesięcy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; 21 marca 2006 r., III SPP 13/06 oraz 18 maja 2016 r., III SPP 53/16). Nie oznacza to jednak, że okres ten stanowi sztywną cezurę dla ceny zgodności postępowania z proceduralnymi dyrektywami osądzenia sprawy w rozsądnym terminie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2017 r., III SPP 13/17; szeroko i krytycznie w przedmiocie wpływu 12-miesięcznego okresu trwania postępowania na automatyczną możliwość stwierdzenia jego przewlekłości wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19). Oceniając zatem, czy doszło do przewlekłości postępowania sąd winien uwzględnić szczegółowe okoliczności towarzyszące danej sprawie (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 26 czerwca 2000 r. w sprawie *Frydlender przeciwko Francji*, skarga nr 30979/96).

Odnosząc powyższe do realiów ocenianego postępowania zauważyć należy, że apelacja została rozpoznana po roku i 6 dniach, licząc od dnia wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w Warszawie (1 kwietnia 2022 r.). Okres ten zasadniczo nie odbiega od okresu, którego przekroczenie prowadzić może do stwierdzenia przewlekłości postępowania. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że skarżący, będący profesjonalistą, sporządził uzasadnienie skargi w sposób niezwykle lakoniczny. Poza ogólnym wskazaniem czasookresu trwania postępowania

w istocie nie odniósł się do żadnej ze wskazanych wyżej ustawowych przesłanek mogących mieć wpływ na ocenę przewlekłości postępowania, czyli: charakteru sprawy, stopnia jej faktycznej i prawnej złożoności, znaczenia rozstrzygnięcia dla skarżącego (za uzasadnienie w tym zakresie nie można bowiem uznać zwrotu: „zakończenie żywotnej dla niego sprawy”), a także zachowania się stron. Nie jest przy tym rolą Sądu Najwyższego zastępowanie skarżącego we wskazywaniu okoliczności mogących świadczyć o przewlekłości postępowania w sprawie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, orzekł jak w punkcie 1 sentencji.

Zważywszy zaś, że strona wnosząca skargę w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych jest zwolniona z kosztów sądowych z mocy ustawy i nie ma obowiązku uiszczania opłaty od skargi na przewlekłość postępowania (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2005 r., III SPP 109/04), Sąd Najwyższy na podstawie art. 80 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. 2022, poz. 1125) postanowił zwrócić skarżącemu wniesioną przez niego nienależną opłatę od skargi w kwocie 100 zł.

[D.Z.]

[ms]